

Профілактичні та організаційні заходи протидії злочинам пов'язаним з протиправною діяльністю безпритульних дітей.

Доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ
к.ю.н., доцен Середницька І.А.

Відомо, що неповнолітні є найбільш незахищеними від соціальних потрясінь і вразливими до впливу криміногенних факторів. Сучасне соціальне середовище, у якому народжуються, ростуть і виховуються українські діти, значно віддалене від відносного благополуччя. Зволікання з вирішенням молодіжних та пов'язаних з ними проблем призводить до небажаних наслідків, які урізноманітнюються та набувають усе більш загрозливих форм і розмірів [ДЗГ МВС].

Проблема бездомних громадян та безпритульних дітей в Україні деформує соціальне середовище, руйнує фізичне, психічне та духовне здоров'я людей, знижує їх життєву, громадську та творчу активність, погіршує моральний стан, створює соціальну напругу в суспільстві.

Більшість неповнолітніх, схильних до бродяжництва, ведуть протиправний, здебільшого злочинний спосіб життя. Серед них: 43 % – раніше затримувалися правоохоронними органами, 6 % – хворі на різні інфекційні захворювання (СНІД, туберкульоз, гепатит тощо), 3,7 % – зловживають наркотичними засобами, 5,4 % – хронічно вживають алкогольні напої. В основному це діти з неблагополучних сімей, безпритульні та бездоглядні.

Причиною асоціальної поведінки дітей, на думку науковців є, насамперед, зневажання основних потреб дитини з боку батьків [1,с. 296]. Як правило, жертвами такого ставлення стають діти віком до 10 років.

Сьогодні – це гостра і страшна проблема усього суспільства. Бездоглядність можна розглядати як насіння, з якого проростають жебрацтво,

бродяжництво, дитяча наркоманія, злочинність. Причому, діти не тільки стають жертвою злочинів, але й самі вчиняють протиправні діяння. Останнім часом злочини, що скоюють неповнолітні, вражають навіть досвідчених правоохоронців своєю жорстокістю, а самі малолітні злочинці – холоднокрівністю.

Так, за рік до підрозділів міліції доставляється у середньому близько 10 тисяч маленьких бродяжок, палять кожен другий хлопчик і кожна п'ята дівчинка, 50% дітей віком до 14 років займаються оплачуваною працею, 73% українських дітей живуть у сім'ях із низьким рівнем доходів. Саме ця категорія дітей є найбільш незахищеною.

Конкретно-соціологічні дослідження, проведені останніми роками в Україні, переконливо свідчать, що злочинність серед неповнолітніх невід'ємно пов'язана з хибами виховання і працевлаштування, поганою організацією дозвілля, особливо за місцем проживання, низьким культурним рівнем, обмеженістю потреб підлітків. Причини злочинності неповнолітніх здебільшого криються в негативному впливі оточення, в поганому прикладі батьків, друзів, дорослих та інших осіб, з якими підлітки спілкуються, у втягненні неповнолітніх у злочинну діяльність антигромадськими елементами.

Злочинні вчинки ці діти вважають нормальними і звичними для них, бо саме вони дозволяють їм вижити. В літературі з проблем підліткової психології доводиться, що уявлення про життєві цінності підліткового і дорослого світу суттєво відрізняються[2,с.67]. Практичні працівники добре знають, що в колективі однолітків дитина відчуває себе комфортно, знаходиться в психологічній рівновазі навіть в умовах, які для дорослих видаються неприйнятними, нестерпними, жахливими (бруд, антисанітарія „ничок”, сумісна ночівля хлопців і дівчат „покотом” та інші, може ще більш неприйнятні для дорослих обставини) [3,с.56].

Неповнолітніх бродяг-правопорушників поділяють на три типи:

1) послідовно-криміногенний, для якого криміногенний „вклад” особистості у злочинну поведінку при взаємодії з соціальним середовищем є вирішальним, а злочин витікає зі звичного стилю поведінки, обумовлюється специфічними поглядами, установками та цінностями суб’єкта;

2) ситуативно-криміногенний, який мається на увазі, коли порушення моральних норм, правопорушення незлочинного характеру та сам злочин у знаному ступеню обумовлені несприятливою ситуацією (злочинна поведінка при цьому може не відповідати планам суб’єкта, бути з його точки зору ексцесом; такі неповнолітні часто скоюють злочини в групі у стані алкогольного сп’яніння, не будучи ініціаторами правопорушення);

3) ситуативний тип, який має незначну виразність негативної поведінки, відчуваючи вирішальний вплив ситуації, яка виникає не по провині індивідуума (стиль життя таких неповнолітніх характеризується боротьбою позитивних та негативних впливів) [4,с.502].

Мотивація як дотримання законів, так і їхнього порушення може бути самою різноманітною. Індивідуальними мотивами, що спонукають до противоправних дій, можуть бути:

- прагнення негайно отримати задоволення та прагнення до комфорту;
 - прагнення самоствердження або досягнення високого соціального статусу;
 - опозиційна поведінка (внутрішнє прагнення порушувати заборони);
 - поведінкові стереотипи, наприклад, як результат перебування в кримінальному середовищі;
 - агресія та садистські нахили;
 - потреба відчувати приналежність до групи й отримувати її схвалення;
 - нудьга, прагнення до ризику та гострих відчуттів;
 - фрустрація або необхідність вимушеного захисту;
 - альтруїзм (правопорушення, яке скоюється заради інших людей або ідеалів)
- [5,с.347].

Враховуючи все зазначене, дуже гостро стає проблема профілактичних та організаційних заходів протидії бродяжництву неповнолітніми та

злочинам пов'язаним з протиправною діяльністю щодо втягування неповнолітніх в жебрацтво в тому числі використанні немовлят при жебракуванні . Беручі до уваги швидкі зміни в житті суспільства взагалі, а у молодіжному середовищі, зокрема, необхідно своєчасно виявляти ці зміни та удосконалювати нормативну базу, тактику та методи оперативної роботи, і цілеспрямовано та динамічно проводити роботу серед неповнолітніх.

Література:

1. Болотова В.О., Чернецька Т.Н. Безпритульні діти: соціальний портрет // Вісник НУВС. – Х.: НУВС, 2002. – Вип. 19.
2. Максимова Н.Ю. Соціально-психологічні аспекти проблеми гуманізації судочинства та кримінально-виконавчої системи. К.: – ЗАТ „ВІПОЛ”, 2005. – 100с. (Науково-методичне видання)
3. Агресивна поведінка підлітків. Теоретичні засади, соціальна профілактика та стратегії колекційної роботи. // Авторський колектив спеціалістів Служби у справах неповнолітніх, психологів Міського психологічного Центру// К.: ТОВ „АТВ-стиль”. 2005. – 112 с.
4. Возрастная психология: Детство, отрочество, юность: Хрестоматия: Учеб. Пособие для студ. пед. вузов // Сост. и науч. ред. В.С. Мухина, А.А. Хвостов// –М.: Издательский центр „Академия”, 2000. – 624 с.
5. Платонов Ю. П. Социальная психология поведения: учеб. пособие // Ю. П. Платонов. – СПб.: Питер ,2006. – 464 с.